

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI
SAMARAQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:

№ BD-

2021 yil " " "

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand DU rektori:

R.I.Xalmuradov

2021 yil " " "

UMUMIY PSIXOLOGIYA

FAN DASTURI

Bilim sohasi:

300000 – Gumanitar

Ta'lim sohasi:

6010000 – Pedagogika

Ta'lim yo'nalishi:

6010300 – kimyo o'qitish metodikasi

Ran/modul kod	O'quv yili	Semestr	ECTS - kreditlar
OPSIXM/1003	2021-2022	5	3
Ran/modul nomi	Ta'lim tili	Hafidagi dars so'ralari	
Psixologiya	O'zbek/Rus		
Shaxs	Auditoriya	Mustaqil	
	mas'uliyatlar	ta'lim	ta'lim
	(soat)	(soat)	(soat)
	30	60	60
Umumiy psixologiya			

1. Fanning mazmuni

Ushbu dastur umumiy psixologiya fanning mohiyati, psixikani rivojlantirish, shaxs psixologiyasi, bilish jarayonlari, shaxsning hissiy-irodaviy sohasi, individual-psixologik xususiyatlar, psixologik holatlar hamda shaxsning shakllanishi jarayonida yuzaga keladigan psixologik, fiziologik va jismoniy o'zgarishlar, shuningdek shaxsga xos sifat, xususiyat, holatlar ta'lim-tarbiya jarayonini to'g'ri tashkil qilishning yoshga bog'liq jihatlarning psixologik mexanizmlarini o'z ichiga qamrab oladi.

Fanning vazifasi:

- talabalarda umumiy psixologiya fani, psixika, shaxs, faoliyat, mulqot, bilish jarayonlari, irodaviy sifatlar, hissiy holatlar, individual-xususiyatlarga doir bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdir, hamda bo'lajak pedagog mutaxassislar tamonidan psixik tarqiqiyot qonuniyatlari, davrlari, mexanizmlari, omillari va shart-sharoitlari haqidagi zamonaviy ilmiy bilimning o'zgaritilishini tashkil etishdir.

Fanning vazifasi - talabalarga umumiy psixologiyaning mohiyati, psixika va ong tushunchalari, psixik jarayonlar, holatlar, xususiyatlar, psixik rivojlanish va uning o'ziga xos xususiyatlari, yosh davrlari tasnifi, psixik tarqiqiyotning turli bosqichlari uchun xos psixofiziologik va psixologik xususiyatlar haqidagi bilimlar bilan qurollantirishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1. Maruza: Umumiy psixologiya fanning predmeti

Umumiy psixologiyaning predmeti, vazifalari. Psixologiya tabiiy va ijtimoiy ilmiy fan sifatida. Psixologik bilimlarning o'ziga xos tomonlari. Psixologiya fanning predmeti haqidagi tasavvurlar tarqiqiyotining asosiy bosqichlari. Psixologiyaning falsafa doirasidagi tarqiqiyoti. Sharq mutafakkirlari (Al Forobiy, Abu Ali ibn Sino, ibn Rashid, G'azzoliy, Ahmad Yassaviy, Babuvuddin Naqshbandiy, Abu Bakr ar-Roziy, Umar Xayyom, Alisher Navoiy va boshqalar) ning psixologik qarashlari. Psixologiya fanning nazariy hamda amaliy vazifalari. Psixologiya va ilmiy-texnik tarqiqiyot. Pedagog faoliyatida psixologiyaning yetakchi ahamiyatiga ega ekanligi.

2. maruza: Hozirgi zamon psixologiyaning tuzilishi va tadqiqot metodlari

Hozirgi zamon psixologiyasining tuzilishi va prinsiplari. Determinizm prinsipi, ong va faoliyat birligi prinsipi, ongning faoliyatda rivojlanish prinsipi.

Aniq faoliyatni o'rganuvchi psixologiya sohalar, rivojlanishning yosh xususiyatlarini o'rganuvchi psixologiya sohalar, shaxs va jamiyatga bo'lgan munosabatlarni o'rganuvchi psixologiya sohalar. Hozirgi zamon psixologiyasining tadqiqot metodlari va ularning tahlili, kuzatish metodi, eksperiment metodi, subbat va so'rovnomma metodi, faoliyat mahsulini o'rganish metodi, test metodi, soisometriya metodi, biografiya metodi, psixologiyaning fanlar tizimida tugan o'rni. 3-maruza: Psixika va ongning tarqiqiyoti Psixika haqida tushuncha, psixikani o'rganuvchi qiliuvchanlik va boshqaruvchanlik vazifasi. Psixik aks etirish - ob'ektiv olannning sub'ektiv obrazi ekanligi. Bosh miya va psixika. Odam psixikasining paydo bo'lishi va uning tarqiqiyoti. Psixikani filogenetik tarqiqiyoti, seskanuvchanlik va sezuvchanlik, tropizmlarning mohiyati, instinkt tushunchasining mazmuni, ko'nikma va malakalar, hayvonlarning intellektual xatti-harakatlari, psixikani muhit va a'zolar tuzilishiga bog'liqligi. Psixika va ong munosabati. Ongning paydo bo'lishi va uning tarqiqiyoti. Ong va ongsizlik (anglamagan, ong darajasiga borib yetmagan harakatlar) holatlari. Odam psixikasining ontogenez tarqiqiyoti. Yuksak psixik funksiyalarning tarkib topishi va ularning tuzilishi. 4-maruza: Faoliyat va motivatsiya Faoliyat haqida tushuncha, faoliyatning psixologik tahlili. Faoliyatning tuzilishi, faoliyatning o'ziga xosligi, faoliyatning intertanzatsiyasi va ektertorizatsiyasi. Faoliyatning o'zlashtirilishi va malakalarni egallash. Faoliyatning asosiy turlari, oyin, talim va mehnat faoliyati mazmuni. A.N.Leontev bo'yicha faoliyat tuzilishi. Faoliyat va motivlar. Motivatsiya va emotsiya tushunchasining mazmuni, motivatsiya sohalar, Xorij psixologiyasida motiv va motivatsiya muammosi. Motivatsiya va motivlarning nazariy muammolari, motiv muammosiga doir mulohazalar. Shaxs shakllanishida motivatsiyaning ahamiyati. 5-maruza: Shaxs hissiy-emotsional sohasi Emotsiya va hissiyot haqida tushuncha. His-tuyg'ularning vazifalari. Hissiy holatlarning nerv-fiziologik asoslari. Insoniy emotsiyalar va hayvonlardagi emotsiyalar. Hissiy holatlarning ifodalinishi, hisslarni kechirish shakllari. Yuksak hislar. Hissiy ton, affekt, stress, praktik hislar, axloqiy hislar, estetik hislar, intellektual hislar. Hissiyotning o'ziga xosligi. Hissiyotni boshqarish. 6-maruza: Mulqot Mulqot va nuq haqida tushuncha, mulqot turlari. Mulqotning inson psixik rivojlanishidagi ahamiyati. Mulqot va uning ko'p maqomli xarakteri. Mulqot vazifalari. Mulqotning verbal va nonverbal vositalari, mulqot shaxslararo o'zaro ta'sir etish sifatida, mulqot insonlarning bir-birini tushunishi, mulqot texnikasi va usullari. 7-maruza: Shaxs Shaxs haqida tushuncha, individ, shaxs, individuallik tushunchalari. Shaxs	
--	--

Yosh tushunchasi. Psixik rivojlanishni davrlashtirish muammosi (qadimiy va zamonaviy tasniflar). Yosh davrlarining etakchi faoliyat nuqtai nazaridan tasniflanishi haqida (D.B. Elkonin). Psixik rivojlanishda yosh davri inqirozi muammosi.

4-mas'ala: Ontogenezning ilk bosqichlarida insonning psixik rivojlanishiga xos xususiyatlar

Perinatal va chaqaloqlik davrida psixofiziologik rivojlanishga xos xususiyatlar haqida umumiy tushuncha. Tug'ilish davri inqirozi. «Tirilish kompleks» haqida. Go'daklik davrida psixik rivojlanishda kattalar bilan emosional mulqotning ahamiyati. Bir yosh inqirozi haqida. Ilk bolalik davrida psixik rivojlanish xususiyatlari. Ilk bolalik davrida nutqning rivojlanish xususiyatlari. Ilk bolalik davrida o'z-o'zini anglashning rivojlanishi va 3 yosh inqirozi.

5-mas'ala: Maktabgacha yosh davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

Maktabgacha yosh davrida psixofiziologik taraqqiyotning umumiy tavsifi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolaning etakchi faoliyati sifatida (o'yin ko'rsatish mexanizmlari, o'yinchoqning bola psixik rivojlanishiga ta'siri muammosi). Maktabgacha yosh davrida bilish jarayonlari va nutqning rivojlanishiga xos xususiyatlar. J.Piaget fenomenlari haqida tushuncha. Maktabgacha yosh davrida tafakkur egosentritizmi muammosi. Maktabgacha yosh davrida emosional-irodaviy sifatlarning rivojlanish xususiyatlari. Maktabgacha yosh davrida ijtimoiy emosiyalarning shakllanishi. Maktabgacha yosh davrida motivatsion sohada o'zgarishlar. 7 yosh inqirozi, uning sabablari va alomatlari. Maktabga psixologik tayyorlik muammosi.

6-mas'ala: Kichik maktab yoshi davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

Kichik maktab yoshi davrida psixik rivojlanishning umumiy tavsifi. Kichik maktab yoshidagi bolaning maktabga moslashishi muammosi. Kichik maktab yoshi davrida kognitiv - affektiv sohalaridagi rivojlanish xususiyatlari. Kichik maktab yoshi davrida motivatsion sohada rivojlanish xususiyatlari (o'quv faoliyati, shaxslararo munosabatlarning motivatsion asoslari). Kichik maktab yoshi davrida bolaning o'zi haqidagi tasavvurlari va xulq-atvori. Pedagogik baho va kichik maktab yoshi davrida psixik rivojlanish aloqasining psixologik mexanizmlari. Kichik maktab yoshida bola shaxsining rivojlanish xususiyatlari.

7-mas'ala: O'smirlilik davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

O'smirlilik davridagi psixik rivojlanishning umumiy tavsifi. O'smirlilik davri inqirozi va uning psixologik, psixofiziologik sabablari. O'smirlilik davrida intellektual va emosional rivojlanish xususiyatlari. O'smirlilik davrida motivatsion sohada rivojlanish xususiyatlari (tengdoshlar bilan mulqot qilish motivatsiyasi, o'quv faoliyati motivatsiyasi, jinoy xulq-atvor motivlari). O'smirlilik davrida shaxsning rivojlanish xususiyatlari. O'smirlilik davrida o'z-

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari

Umumiy psixologiya nazariyasi va amaliyoti fanining predmeti
Hozirgi zamon psixologiyasining tadqiqot metodlari.
Psixologiyaning tabiiy-ilmiy asoslari
Hozirgi zamon psixologiyasining tarmoqlari.
Faoliyatning umumiy psixologik tavsifi
Ko'nikma, malaka va odatlarning shakllanishi
Motivatsiyani o'rganishga oid asosiy yondashishlar
Inson psixik taraqqiyotida mulqotning ahamiyati
Bolalarda nutqning shakllanishi
Shaxsni o'rganishning zamonaviy nazariyalari
Shaxs haqida tushuncha
Diqqatning psixologik nazariyalari
Diqqatning asosiy xususiyatlari va ularning eksperimental tadqiq qilinishi.
O'quvchilar diqqatini rivojlantirish
Sezgilar haqida umumiy tushuncha.
Sezgilar tasnifi
Idrok tabiati
Idrokning tasnifi va turlari.
Xotirani o'qish faoliyatida rivojlantirish.
Xotiraning individual psixologik farqlari.
Bolalarning o'yin va kattalarning ijodiy faoliyatida fantaziyaning ahamiyati.
Tizimli o'qitish jarayonida bola tafakkurining rivojlanishi
Emotsiyaning psixologik tavsifi
Shaxsning irodaviy xususiyatlari va ularning tuzilishi.
Shaxsning individual xususiyatlari
Temperamentning psixologik tavsifi
Xarakter tuzilishi va xususiyatlari
Qobiliyatlarning rivojlanishi.
Shaxr mutafakkirlarining bola tarbiyasi haqidagi fikrlari
Ilmiy psixologik maktablar.
Ta'limning mazmuni va psixik rivojlanish.
Faoliyat turlari.
Go'daklik va ilk bolalik davrida psixik rivojlanish.
O'yin - bolaning etakchi faoliyati sifatida.
Turli yosh davrlarida nutq faoliyatining rivojlanishi.
Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyatining tashqi topishi, ish motivlarining rivojlanishi.
Kichik maktab o'quv jamoasida shaxslararo munosabatlar.
O'quv materialini yaxshi eslab qolish shartlari.
O'quv materialini o'zlashtirishda qiziqishning ahamiyati.
O'smirlar va kattalar o'rtasida yuzaga keladigan nizolarning asosiy sabablari.
O'smirlar mulqotining psixologik xususiyatlari.

O'smir shaxsining shakllanishida orzuning tug'gan o'ni. O'quvchilarda iroda sifatlarini tarbiyalash yo'llari. Tarbiyasi "qiyin" bolalar psixologiyasi. O'spirinlarning kasbga tayyorgarligi muammosi. O'spirinlarda ijtimoiy va aqliy me'yorlarning shakllanishi. O'spirinlarda ijodiy faollikning o'sishi, dunyoqarashning shakllanishi. Ta'limning psixologik asoslari Tarbiyaning psixologik mexanizmlari. O'qituvchiga qo'yiladigan talablar.	3. V. Fan o'qitishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: "Umumiy psixologiya" o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr: -psixologiyaning tabiiy va ijtimoiy fan sifatida talqin qilinishi;psixologiyaning sohalarini, psixologiya va falsafaning o'zaro aloqasi; psixologiya va ilmiy - texnik taraqqiyot; pedagog faoliyatida psixologiyaning etakchi ahamiyatiga ega ekanligi; psixika tirk mavjudotning ob'ektiv borligini aks ettirish shakli ekanligi; psixika va ong munosabati;sharq mutafakkirlarining psixologik qarashlari; psixologiyani o'rganish metodlari;faoliyat va motivlar, faoliyatning asosiy turlari; odam psixikasining paydo bo'lishi; odam psixikasining ontogenez taraqqiyoti; yuksak psixik funksiyalarning tarkib topishi; motivatsiya sohalarini; psixik holatlar, shaxsning hissiy-irodaviy sohasi haqida <i>bilishi kerak</i>; -talaba shaxs, mulqot, faoliyat, bilish jarayonlari, shaxsning individual xususiyatlari yuzasidan tushuncha, tasavvurga ega bo'lish bilan birga, psixik rivojlanishga ta'lim-tarbiya jarayonlarining ta'siri yuzasidan olingan bilimlarni amaliy faoliyatga tadbiq etish bo'yicha <i>ko'nikmalarga ega bo'lishlari</i> kerak. - talabalar o'quvchilarning psixologiyasiga xos xususiyatlarni o'rganish bo'yicha eksperimentlar o'tkazishi; -bolalarning maktabga tayyorgarligi bo'yicha xulosa bera olish; -rivojlanish bosqichlaridagi psixologik xususiyatlar, ulardagi turli jarayonlar bo'yicha maslahatlar olib borishi; -ta'lim tarbiyadagi turli jarayonlar bo'yicha maslahatlar olib borishi; -yosh psixologiyasi bo'yicha olib borilgan kuzatuv va eksperimentlarni rasmiylashtirish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i>.	4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • innovasion pedagogik texnologiyalar (Klaster, B-B-B, Nima uchun organayzeri) 5. VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
--	---	---

6. Asosiy adabiyotlar: 1. Ivaanov I., Zulfarova M. "Umumiy psixologiya". O'z FMU, 2008. 2. Xaydarov F.I., Xaliyova N. "Umumiy psixologiya". T.: "Fan va texnologiyalar" markazining vositachiligi: 2009. 3. Rubinshteyn S.L. Osnovy obshchey psixologii. SPb: Piter, 2007. 4. Foziev Z.F. "Ontogenez psixologiyasi". -T.: Nozir, 2010. 5. Duxanovskiy Sh.A., Nishonova Z.T., Jaliyova S.X., Karimova Sh. K., Alimbayeva Sh. T. "Esh na pedagogik psixologiya" T. DPU, 2013. 6. Nishonova Z.T., Alimbayeva Sh. T., Sulaymonov M. "Psixologik xizmat". T. "Fan va texnologiyalar" nashriyoti 2014 y. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Nishonova Z.T., Alimbayeva Sh. T., Sulaymonov M. "Psixologik xizmat". T. "Fan va texnologiyalar" nashriyoti 2014 y. 2. Kiyakov Z.A. Obshchaya psixologiya. - SPb, Piter, 2001 3. Maxsudova M.A. Mulqot psixologiyasi. T., 2006 4. Nemov P.C. Psixologiya. M.: Vopros, 2003. 1-2-t. 5. Fridman L.M. Psixologiya vospitaniya. Kniga dlya tek, kto lyubit detey. - M.: TTS «Sfera», 1999. 6. Shchegoleva N.I. Tekhnika pedagogicheskogo obshcheniya. - M.: Izd-vo «Institut prakticheskoy psixologii», 1998. 7. Radutina A.A. Pedagogika i psixologiya. - M., 2007. 8. Rubinshteyn S.L. Osnovy obshchey psixologii. - SPb: Piter, 2007.	7. Samarqand davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. 8. Fan/modul uchun mas'ullar: G.Xalbayeva – SamDU, "Umumiy psixologiya" kafedrasi o'qituvchisi 9. Taqrizchilar: Baratov Sh. R – BuxDU, "Psixologiya" kafedrasi muduri, professor, psixologiya fanlari doktori Narzikulova F.B – Samarqand VHXITQTMOHM, "Pedagogika, psixologiya va ta'lim menejmenti" kafedrasi dotsenti, psixologiya fanlari nomzodi
--	--

Kafedra mudiri: P.H.D. O.S.Qodirov

Fakultet dekanti: prof. Sh.Sh.Negmatova

"Tasdiqlayman"

SamDU o'quvchilari bo'yicha prorektori:

A.S.Soleyev

" " 2021 yil